

ІНСТИТУТ АРХЕОЛОГІЇ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

**АРХЕОЛОГІЧНІ
ДОСЛІДЖЕННЯ
В УКРАЇНІ
2019**

Головний редактор

БОЛТРИК Юрій Вікторович, канд. іст. наук

Редакційна колегія

БУЙСЬКИХ Алла Валеріївна, д-р іст. наук

ГОРБАНЕНКО Сергій Анатолійович, канд. іст. наук

ЗАЛІЗНЯК Леонід Львович, д-р іст. наук, проф.

КУЛАКОВСЬКА Лариса Віталіївна, канд. іст. наук

ЛИТВИНЕНКО Роман Олександрович, д-р іст. наук, проф.

МОЦЯ Олександр Петрович, член-кореспондент НАН України, проф.

ОТРОЩЕНКО Віталій Васильович, д-р іст. наук, проф.

ПОТЕХІНА Інна Дмитрівна, канд. іст. наук

САПОЖНИКОВ Ігор Вікторович, д-р іст. наук

СКОРИЙ Сергій Анатолійович, д-р іст. наук, проф.

СУПРУНЕНКО Олександр Борисович, канд. іст. наук

ТЕРПИЛОВСЬКИЙ Ростислав Всеволодович, д-р іст. наук, проф.

ЧАБАЙ Віктор Петрович, член-кореспондент НАН України, проф.

Затверджено до друку Вченою радою
Інституту археології НАН України
від 23 червня 2020 р., протокол № 4

Прийом матеріалів:

Польовий комітет ІА НАН України
просп. Героїв Сталінграда, 12, м. Київ 04210
тел. (044) 254-11-37, 254-11-66
факс (044) 418-33-06
e-mail: polkomiia@gmail.com

Виходить за інформаційної підтримки
ВГО «Спілка археологів України»

Видання здійснене коштом
ДП «НДЦ “Охоронна археологічна
служба України”» ІА НАН України

ОХОРОННА
АРХЕОЛОГІЧНА
СЛУЖБА
УКРАЇНИ

А-87 Археологічні дослідження в Україні 2019. Київ: ІА НАН України, 2020, 418 с.

ISBN 978-617-7810-12-3

Видання є щорічником, який готується до друку Польовим комітетом Інституту археології НАН України. Містить інформаційні повідомлення про роботу археологічних експедицій поточного польового сезону.

Стане в нагоді науковцям, студентам і всім, хто стежить за розвитком сучасної української археологічної науки.

УДК 902/904(477)“63/65”

В оформленні обкладинки використано фото кургану 6 зі Слободи Носковецької на Вінничині та миски з нього (М. Шмит, В. Рудь, П. Влодарчак)

ISBN 978-617-7810-12-3

© Інститут археології НАН України, 2020
© Автори статей, 2020

Редактори: О. Білинський, О. Каряка, М. Павлова; оформлення обкладинки: А. Панікарський; верстка: С. Горбаненко

Підписано до друку 30.07.2020. Формат 60 × 84/8. Папір офсетний.

Друк офсетний. Гарнітура Antiqua. Обл.-вид. арк. 51,1.

Ум. друк. арк. 48,8. Наклад 250 прим. Зам.

Інститут археології Національної академії наук України; 04210, м. Київ,
проспект Героїв Сталінграда, 12; www.ianau.org.ua.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 6290 від 09.07.2018 р.

<p>МНАЄВА, Н. Сучасна законодавча база щодо збереження та дослідження об'єктів археологічної спадщини України 10</p> <p style="text-align: center;">ВІННИЦЬКА ОБЛАСТЬ</p> <p>КОНОНЕНКО, О., ГАСКЕВИЧ, Д. Розвідка первісних пам'яток у Вінницькому Побужжі 13</p> <p>ОСАУЛЬЧУК, О., ШНІЦАР, М., ЛАЗУРКО, О. Пам'яткоохоронні роботи у м. Вінниця 14</p> <p>РУДЬ, В., ШМИТ, М., ВЛОДАРЧАК, П., ЖУРКЄВИЧ, Д. Перший сезон досліджень курганів у басейнах річок Мурафа і Рів 15</p> <p style="text-align: center;">ВОЛИНСЬКА ОБЛАСТЬ</p> <p>БАЮК, В. Дослідження в історико-культурному заповіднику м. Луцьк 17</p> <p>ПЕТРАУСКАС, А., ПАНИШКО, С., ЛОШИК, Д., ЧОРНИЙ, І., КУКСА, А. Результати досліджень на городищі у с. Литовеж Іваничівського району 19</p> <p style="text-align: center;">ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСТЬ</p> <p>ТЕСЛЕНКО, Д., ПРОБИЙГОЛОВА, О., АНТОНОВ, А., ЯКИМОВА, І., ГУБРІЄНКО, П., ЯРОШЕНКО, Я. Дослідження багатопарового поселення Ігрень 4/4а ... 21</p> <p>ТЕСЛЕНКО, Д., ПРОБИЙГОЛОВА, О., АНТОНОВ, А., ЯКИМОВА, І., ГУБРІЄНКО, П., ЯРОШЕНКО, Я. Дослідження курганів поблизу с. Червоне на Криворіжжі 24</p> <p>ЮРЧЕНКО, А., СТАРІК, О. Розвідки в Царичанському районі 26</p> <p style="text-align: center;">ДОНЕЦЬКА ОБЛАСТЬ</p> <p>ГЕРШКОВИЧ, Я., БРОВЕНДЕР, Ю., КОВАЛЬ, Ю., ПЕТРЕНКО, О., УШКОВА, Ю., ЦИМІДАНОВ, В. (†) Розкопки курганів доби енеоліту – середньовіччя на Донеччині 29</p> <p>ЗАБАВІН, В., БУЛИК, М., НЕБРАТ, С. Обстеження курганів на півдні Донеччини 31</p> <p>ЗАБАВІН, В., НЕБРАТ, С. Розкопки кургану поблизу Приазовської Ялти 31</p> <p>КОВАЛЬ, Ю., ГЕРАСИМЕНКО, Н., ФІЛПОВ, О. Розвідки на Донеччині 33</p> <p style="text-align: center;">ЖИТОМИРСЬКА ОБЛАСТЬ</p> <p>ГНЕРА, В., ОЛЕНИЧ, А. Розвідка у Брусилівському районі 35</p> <p>ПЕТРАУСКАС, А. Дослідження в історичній частині м. Новоград-Волинський 36</p> <p>ПЕТРАУСКАС, А., ІЄВЛЄВ, М., ХАДАДОВА, М., ТАРАБУКІН, О. Археологічний нагляд на земельній ділянці по вул. Кафедральна, 3 в м. Житомир 39</p> <p>ПЕТРАУСКАС, А., ТАРАБУКІН, О. Обстеження в Олевському районі 40</p> <p style="text-align: center;">ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСТЬ</p> <p>ПРОХНЕНКО, І. Дослідження Королівського замку Нялаб у 2018–2019 роках 43</p> <p>ПРОХНЕНКО, І. Дослідження Малокопанського городища в 2018–2019 роках 46</p> <p>ПРОХНЕНКО, І., ЖИЛЕНКО, М. Дослідження Середнянського замку в 2018 році 48</p>	<p>ПРОХНЕНКО, І., ЖИЛЕНКО, М. Розкопки Хустського замку 52</p> <p style="text-align: center;">ЗАПОРІЗЬКА ОБЛАСТЬ</p> <p>АНДРУХ, С., ТОЩЕВ, Г. ТОЩЕВ, А., ФАТЄЄВ, О. Дослідження могильника Мамай-Гора 56</p> <p>ДЖОС, В. Розвідки в охоронних зонах Національного заповідника «Кам'яна Могила» 56</p> <p>ДРОВОСЕКОВА, О. Археологічні дослідження на території історико-архітектурного музею-заповідника «Садиба Попова» 57</p> <p>ПАПАНОВА, В., ЛЯШКО, С., КАЇРА, Ф. Довга могила поблизу с. Чумацьке 60</p> <p>ПУСТОВАЛОВ, С., ЧУХРАЙ Л., МОСКАЛЕНКО А. Дослідження на острові Байда 63</p> <p style="text-align: center;">ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА ОБЛАСТЬ</p> <p>НАЗАР, І., САЛО, Б., КОВАЛЬСЬКИЙ-БЛОКРИЛИЙ, Я., КІСЛЕВИЧ, Ю. Рятівні дослідження на поселеннях Журів 1 та Тенетники 2 66</p> <p>ТЕЛІЖЕНКО, С., ТКАЧУК, Т. Дослідження поселення культури лінійно-стрічкової кераміки Тетирівці І 71</p> <p style="text-align: center;">КИЇВ</p> <p>БІБІКОВ, Д. Рятівні дослідження по вул. Щекавицькій, 46 72</p> <p>БОБРОВСЬКИЙ, Т., САВИЦЬКИЙ, В., СТРІХАР, М. Археологічні дослідження у садибі Софійського собору 73</p> <p>ІВАКІН, В., ЗОЦЕНКО, І., БАРАНОВ, В. Розвідки в районі Кирилівського монастиря 76</p> <p>ТАРАНЕНКО, С., ІВАКІН, В., БАРАНОВ, В., ЗОЦЕНКО, І., ЛАВРОВ, В., МАХОТА, О., МИСЬКО, Ю., ПЕФТІЦЬ, Д. Дослідження на території церкви Спаса на Берестові 78</p> <p>ТАРАНЕНКО, С., МАХОТА, О., ПЕФТІЦЬ, Д., МИСЬКО, Ю. Археологічний сезон 2019 року у Національному Києво-Печерському історико-культурному заповіднику 82</p> <p style="text-align: center;">КИЇВСЬКА ОБЛАСТЬ</p> <p>БІБІКОВ, Д., ДЯЧЕНКО, Д., ІВАКІН, В. Розкопки на посаді давньоруського Вишгорода 85</p> <p>ГОТУН, І., ВОЛОДАРЕЦЬ-УРБАНОВИЧ, Я., БІТКОВСЬКА, Т. Розкопки зарубинецького поселення Ходосівка-Фіалки 3 87</p> <p>ГОТУН, І., ВОЛОДАРЕЦЬ-УРБАНОВИЧ, Я., ЧЕРНОВОЛ, Д., АВРАМЕНКО, О. Слов'янське селище Ходосівка-Козаків яр і трипільське поселення Ходосівка-Зоцієва гора 89</p> <p>ГОТУН, І., КАЗИМІР, О., СУХОНОС, А., ВОЛОДАРЕЦЬ-УРБАНОВИЧ, Я., ГУНЬ, М., ШУМАН, О. Деталізація інформації про Ходосівський археологічний комплекс 91</p> <p>ГОТУН, І., СОРОКУН, А., СУХОНОС, А. Матеріали доби первісності з урочища Рославське у Ходосівці 93</p> <p>ГОТУН, І., СУХОНОС, А., КАЗИМІР, О., ГУНЬ, М., ЛОЗНИЦЯ, Т., ЧАЛИЙ, А. Селище Ходосівка-Рославське – основний об'єкт досліджень Північної експедиції 96</p>
--	---

ЗОЦЕНКО, І., ГОТУН, І., ІВАКІН, В. Науково-рятівні дослідження у с. Гатне	101	ТЕРСЬКИЙ, С., МАЙОРЧАК, М., ДЕМСЬКИЙ, Н., КУЦЕНЯК, О. Дослідження в межиріччі Західного Бугу і Гнилої Липи	161
ІВАКІН, В., БАРАНОВ, В., СОРОКУН, А., БЕЛЕНКО, М. Дослідження багатошарового поселення і могильника Острів	102	ФИЛИПЧУК, А., ДДИК, О., ЯКУБОВСЬКА, О. Підсумки вивчення давнього Пліснеська	163
ІВАКІН, В., ГОТУН, І., ОСИПЕНКО, М., НЕТЬОСОВ, П. У пошуках невідомого	105	ШНИЦАР, М. Дослідження по вул. Корнякта у Львові	164
ІВАКІН, В., ОЛЕНИЧ, А., ОСАДЧИЙ, Р., ЗОЦЕНКО, І. Розвідки у місті Бориспіль	108	ШНИЦАР, М., ЛАЗУРКО, О. Розкопки на вул. Гайдамацька, 2б у Львові	166
ОСАДЧИЙ, Р. Розвідки на Правобережній Київщині	110	ШНИЦАР, М., ЛАЗУРКО, О., ЛУКОМСЬКИЙ, Ю. Дослідження на площі Галицькій у Львові	166
ПЕТРАУСКАС, А., ГОТУН, І. Дослідження в околицях Ржищева	112	МИКОЛАЇВСЬКА ОБЛАСТЬ	
ПРЯДКО, О., ПАВЛИК, О., ТЕТЕРЯ, Д., ЮРЧЕНКО, О. (†), ДОЛЖЕНКО, Ю. Дослідження на східній околиці м. Переяслав	113	БОНДАРЕНКО, Д., СМІРНОВ, О. Розкопки античного святилища Вікторівка I	169
ТЕТЕРЯ, Д., ПРЯДКО, О., ПАВЛИК, О., БУЗЯН, Г., БІЛОУСЬКО, В. Розвідки на території Переяславщини	115	БУЙСЬКИХ, А., ІВЧЕНКО, А. Дослідження некрополя Ольвії	171
ЧМІЛЬ, Л., КОЗЮБА, В. Розвідки на нижньому Тетереві	118	БУЙСЬКИХ, А., СЕМЕНОВА, А., СИНЕЛЬНИКОВ, О. Дослідження південно-східної частини Ольвії	173
КІРОВОГРАДСЬКА ОБЛАСТЬ		БУЙСЬКИХ, А., ФОРНАСЬЄ, Й., КУЗЬМЩЕВ, О. Дослідження ольвійського передмістя	176
БОЛТРИК, Ю., ШЕЛЕХАНЬ, О., СОБЧУК, В. Дослідження залишків Литої Могили	120	БУЙСЬКИХ, А., ФОРНАСЬЄ, Й., ШЕЙКО, І., КОЗЛЕНКО, Р. Дослідження Терасного міста в Ольвії (ділянка Т-4)	178
КЮСАК, Д., КОЛЕСНИЧЕНКО, А. Шурфування стоянки Жакчик III на Гайворонщині	124	ГЕРАСИМОВ, В., РЕЙДА, Р., СМІРНОВ, О. Чорноморська міжнародна підводна археологічна експедиція	181
НЕЗДОЛІЙ, О., НЕЗДОЛІЙ, Є., ВЕТРОВ, Д. Роботи Бирзулівської палеолітичної експедиції	125	ГОРБЕНКО, К. Дослідження укріпленого поселення Дикий Сад	185
ОРЛИК, О., ПАНЧЕНКО, К. Розвідки на Кіровоградщині	131	КРУТІЛОВ, В. (†), СМІРНОВ, О. Дослідження античного поселення на острові Березань	189
ШЕВЧЕНКО, І., ЛУК'ЯНЧЕНКО, Ю., СОБЧУК, В. Розвідки у Долинському і Петрівському районах	134	ПІСТРУЛ, І., ГЛАВЕНЧУК, А. Дослідження стоянки Анетівка 1	190
ЛУГАНСЬКА ОБЛАСТЬ		СМІРНОВ, О., СМІРНОВ, Л., БОНДАРЕНКО, Д. Археологічні розвідки у Березанському районі ..	193
БРОВЕНДЕР, Ю. Розкопки кургану на півночі Луганщини	138	СМІРНОВ, О., СМІРНОВ, Л., БОНДАРЕНКО, Д. Антична пам'ятка «Бульвар» у Миколаєві	195
ТЕЛІЖЕНКО, С., ІВАНИЦЬКИЙ, В. Роботи на території Кремінського і Попаснянського районів Луганщини та в межах міст Лисичанськ і Северодонецьк	139	ФОМЕНКО, В., ТОВКАЙЛО, М., ДЯЧЕНКО, М. Дослідження багатошарових поселень Гард і Лідина Балка	197
ТЕЛІЖЕНКО, С. Обстеження пам'яток північно-східної частини Луганщини	143	ОДЕСЬКА ОБЛАСТЬ	
ЛЬВІВСЬКА ОБЛАСТЬ		ІВАНОВА, С., КОЛЕСНИЧЕНКО, А., САВЕЛЬЄВ, О., САВЕЛЬЄВА, К., СИНЕЛЬНИКОВ, О., КОВАЛЬСЬКИЙ, Л. Дослідження експедиції «Одеса – Схід»	199
ВЕРТЕЛЕЦЬКИЙ, Д., БЛАС, Н., ГАВІНСЬКИЙ, А., РИБЦЬКА, М. Розкопки на горі Жупан у м. Винники	146	КЮСАК, Д., ДЕНИСЮК, В., ДЕМБЕЦ, М., ЗАЙЛЕ, Т., КОЛЕСНИЧЕНКО, А. Розкопки поселення культури лінійно-стрічкової кераміки Кам'яне-Завалля	200
ГАВІНСЬКИЙ, А., БЛАС, Н., РИБЦЬКА, М. Поселення культури лійчастого посуду у Винниках на горі Лисівка	148	ПІСТРУЛ, І., ГЛАВЕНЧУК, А. Розвідка стоянки Білолісся	202
ДОВГАНЬ, П., СТЕБЛІЙ, Н. Роботи Буської експедиції у 2017 – 2018 роках	149	САВЕЛЬЄВА, К. Розвідки на узбережжі Дністра і Дністровського лиману в Біляївському районі ..	204
НАЗАР, І., САЛО, Б., КОВАЛЬСЬКИЙ-БЛОКРИЛИЙ, Я., КІСЛЕВИЧ, Ю. Рятівні дослідження на поселенні Добрівляни I	152	САВЕЛЬЄВ, О., КАРАСЕВИЧ-ЩИПЬОРСКИ, Р. Роботи Білгород-Тірської міжнародної експедиції на правобережжі Дністровського лиману	207
ОНИЩУК, Я., БЛАС, Н., СИДОРОВИЧ, В., ГРИНЧИШИН, Б. Розкопки Карівської експедиції у Західному Побужжі	155	САПОЖНИКОВ, І., КОЛЕСНИЧЕНКО, А., САВЕЛЬЄВ, О., САВЕЛЬЄВА, К., СИНЕЛЬНИКОВ, О., КОВАЛЬСЬКИЙ, Л. Обстеження південних і західних районів Одещини	209
СИДОРОВИЧ, В. Розвідки в басейні річки Полтви	157	САПОЖНИКОВ, І., СИНЕЛЬНИКОВ, О. Знахідки амфор з Північно-Західної акваторії Чорного моря	211
СПАЄВ, О., ІЛЬЧИШИН, З. Дослідження на подвір'ї монастиря домініканців в селищі Підкамінь	158	СИНЕЛЬНИКОВ, О. Розвідки вздовж лівого берега Дністровського лиману в Овідіопольському районі	212
СПАЄВ, О., ІЛЬЧИШИН, З. Розвідки в долині ріки Білосток (басейн Західного Бугу)	160		

ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСТЬ

БАШКАТОВ, Ю., БІТКОВСЬКА, Т., ПЕФТИЦЬ, Д. Дослідження поселення доби пізньої бронзи – раннього заліза Єриствіка II	214
БАШКАТОВ, Ю., ГЕРШКОВИЧ, Я., БІТКОВСЬКА, Т. Курган доби бронзи поблизу с. Бондарі Кременчуцького району	217
ГРЕЧКО, Д., КРЮТЧЕНКО, О., РЖЕВУСЬКА, С., КАРЯКА, О. Дослідження поселення і ґрунтового могильника в ур. Барвінкова гора (Більський археологічний комплекс)	219
ЛУГОВИЙ, Р., КОВАЛЕНКО, О. Дослідження в ур. Озеро біля с. Більськ	221
НАЗАР, І., САЛО, Б., КОВАЛЬСЬКИЙ-БЛОКРИЛИЙ, Я., КІСЛЕВИЧ, Ю. Рятівні розкопки курганів у Кобеляцькому районі	221
НАЗАР, І., САЛО, Б., КОВАЛЬСЬКИЙ-БЛОКРИЛИЙ, Я., КІСЛЕВИЧ, Ю. Охоронні розкопки поселення Кобеляки – ур. Ведмедівка	222
НАЗАР, І., САЛО, Б., КОВАЛЬСЬКИЙ-БЛОКРИЛИЙ, Я., КІСЛЕВИЧ, Ю. Дослідження курганів поблизу с. Підгора	223
ПУГОЛОВОК, Ю. Дослідження передмістя полкової Полтави	225
ПУГОЛОВОК, Ю. Розкопки на Старополтавській горі	225
ПУГОЛОВОК, Ю., ГЕЙКО, А., РЕЙДА, Р., САПЕГІН, С. Розвідки в басейні р. Тагамлик	226
ПУГОЛОВОК, Ю., ГРЕЧКО, Д., КАРЯКА, О., РЖЕВУСЬКА, С. Поселенські структури скіфського часу біля витоків р. Полузир'я	228
ПУГОЛОВОК, Ю., КУШНІР, А. Розвідки на Зінківщині	229
САЛО, Б., ШЕРСТЮК, В. Розкопки курганів поблизу с. Коломацьке	231
САЛО, Б., ШЕРСТЮК, В. Рятівні дослідження на ділянці автотраси Полтава – Чутове у Чутівському районі	233
СКОРИЙ, С., ОКАТЕНКО, В., ЗИМОВЕЦЬ, Р., ШАПОРДА, О. Рятівні розкопки поблизу Більського городища	239
ШРАМКО, І., ЗАДНІКОВ, С. Дослідження Більського археологічного комплексу	241

РІВНЕНСЬКА ОБЛАСТЬ

ВАСИЛЬЄВ, П., ХОПТИНЕЦЬ, І., ТКАЧ, В. Розвідки на палеолітичних пам'ятках Рівненського, Дубенського і Здолбунівського районів	243
ПШЕНИЧНИЙ, Ю., БАРДЕЦЬКИЙ, А. Розкопки в Дубні на багатошаровій пам'ятці Острів Дубовець	248
ЧАБАЙ, В., СТУПАК, Д., ВЕСЕЛЬСЬКИЙ, А., ДУДНИК, Д. Розкопки верхньопалеолітичної стоянки Бармаки	252

СУМСЬКА ОБЛАСТЬ

БІЛИНСЬКА, Л., БІЛИНСЬКИЙ, О., ЄВТУШЕНКО, О. Розвідки на Сумщині	256
БІЛИНСЬКА, Л., ДОЛЖЕНКО, Ю. Давньоруське поховання з Могриці на Сумщині	259
ЖИГОЛА, В., МОЦЯ, О., СКОРОХОД, В. Розвідки на Зарічненському археологічному комплексі	261
КАРАВАЙКО, Д., КАЧУРА, О. Дослідження городища і поселення Ширяєве	262
КАРАВАЙКО, Д., ОСАДЧИЙ, Є. Розвідки у Липоводолинському районі	264

КОРЖ, А. Розвідки на території Недригайлівського району	268
---	-----

ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСТЬ

ІЛЬЧИШИН, В. Дослідження історичного ареалу селища Залізці на Тернопільщині	269
КОВБАСА, В., ІЛЬЧИШИН, В. Розвідки на території Зборівського району	271
ЯГОДИНСЬКА, М., ІЛЬЧИШИН, В. Дослідження могильника біля с. Кордишів	274
ЯГОДИНСЬКА, М., СОХАЦЬКИЙ, М. Дослідження в межиріччі Вілі та Дністра	277

ХАРКІВСЬКА ОБЛАСТЬ

АКСЬОНОВ, В., СКІРДА, В. Дослідження Верхньо-Салтівського катакомбного могильника	279
ГРЕЧКО, Д., ОКАТЕНКО, В., КРЮТЧЕНКО, О., ПЕЛЯШЕНКО, К. Розвідки на Харківщині	281
ГРЕЧКО, Д., ОКАТЕНКО, В., КРЮТЧЕНКО, О., ПЕЛЯШЕНКО, К., ДІДИК, В. Науково-рятівні дослідження на території «Поселення Харків» у м. Харків	286
КВІТКОВСКИЙ, В., СВИСТУН, Г. Дослідження Київського археологічного комплексу	292
КОЛОДА, В. Дослідження на городищі Мохнач	294
ЛЮБИЧЕВ, М., ФІЛАТОВ, Д., ВАРАЧОВА, К., РУСНАК, В., ШУЛЬТЦЕ, Е., МИЗГІН, К. Дослідження пам'яток пізньоримського часу	295
ПЕЛЯШЕНКО, К. Розвідки на території Дергачівського і Золочівського районів	296
ПЕЛЯШЕНКО, К. Розкопки курганного могильника скіфського часу Дергачі	298
СКІРДА, В., ІСЬКОВ, І. Розвідки у Дергачівському районі 2018 р.	299
СНІЖКО, І., БАБЕНКО, Л. Дослідження пізньопалеолітичної стоянки біля с. Кам'янка	303

ХЕРСОНСЬКА ОБЛАСТЬ

БІЛЯЄВА, С., ГУЛЕНКО, К., ІЄВЛЕВ, М., ФІАЛКО, О. Дослідження Південної Середньовічної експедиції	307
БОЛТРИК, Ю., КУШТАН, Д., ФІАЛКО, О., КАРМАЗІНА, Л. Курган доби бронзи на Арабатській стрілі	308
СИМОНЕНКО, О., СІКОЗА, Д., ДЗНЕЛАДЗЕ, О. Археологічні дослідження на Херсонщині	311
СМИРНОВ, О., СМІРНОВ, Л., АПУНЕВИЧ, О. Розвідки на території Токарівської сільської ради	312
ТЕЛІЖЕНКО, С. Розвідки в урочищі Коянлівський кут на Арабатській стрілі	313

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСТЬ

НЕЧИТАЙЛО, П., БОЛТАНЮК, П., СТАРЕНЬКИЙ, І., ТИМЧУК, Д., ОМЕЛЬЧЕНКО, О. Нагляд за роботами у місці обвалу стіни на Північному бастионі Старого замку	316
НЕЧИТАЙЛО, П., ТИМЧУК, Д., ОМЕЛЬЧЕНКО, О. Дослідження заїжджого двору смт Чорний острів	319
НЕЧИТАЙЛО, П., ТИМЧУК, Д., ОМЕЛЬЧЕНКО, О., ЯРОСЛАВСЬКА, Т., ДРЕГАЛО-СОКОЛОВСЬКИЙ, О., ДАЦИК, О. Дослідження підземних споруд у м. Полонне по вулиці Пушкіна	322
СТАРЕНЬКИЙ, І., БОЛТАНЮК, П., ГУЦАЛ, А., ГУЦАЛ, В., ЛЕВІНЗОН, Є. Розвідки в Середньому Подністров'ї	325

ЧЕРКАСЬКА ОБЛАСТЬ

БАШКАТОВ, Ю., БІТКОВСЬКА, Т., СЛОБОДЯН, Т. Пошук могильника ранньоримського часу біля с. Івківці	328
ВИНОГРОДСЬКА, Л., НЕЧИТАЙЛО, П., ТИМЧУК, Д. Спелео-археологічні дослідження у с. Суботів	329
КАРМАЗІНА, Л., ОЧЕРЕТНИЙ, С., БОЛТРИК, Ю., ПРОБИЙГОЛОВА, О., КОРЖ, А. Городище Лисуха – четвертий сезон робіт	332
КОРВІН-ПОТРОВСЬКИЙ, О., ОВЧИННИКОВ, Е., ЧЕРНОВОЛ, Д., РАДОМСЬКИЙ, І., ЖЕЛАГА, Д., ЧАБАНЮК, В. Дослідження Трипільської експедиції ІА НАН України 2018–2019 рр.	335
МАГОМЕДОВ, Б., ДІДЕНКО, С. Дослідження черняхівських пам'яток	340
МАНІГДА, О., ДЖІК, М., БОРИСОВ, А., БЕЛЕНКО, М., БАРАНОВ, В. Обстеження пам'яток давньоруського часу поблизу с. Миколаївка	340
НЕРАДЕНКО, Т. Дослідження житлово-господарського комплексу на північній околиці поселення Моллохів Бугор	342
ОЧЕРЕТНИЙ, С., КАРМАЗІНА, Л. Розвідки поблизу Канева	345
ОЧЕРЕТНИЙ, С., КАРМАЗІНА, Л., БОЛТРИК, Ю., ПРОБИЙГОЛОВА, О., КОРЖ, А. Поселення раннього заліза Косулин Шпиль II	346
ПРОБИЙГОЛОВА, О., ОЧЕРЕТНИЙ, С., КАРМАЗІНА, Л., КОРЖ, А. Багатошарове поселення в урочищі Борисівщина	348
СКОРИЙ, С., ОКАТЕНКО, В., ЗИМОВЕЦЬ, Р. Розкопки раньоскіфського кургану в басейні р. Тясмин ..	351
ШИДЛОВСЬКИЙ, П., ПЕАН, С., ЕЗАРТС, П., ЦВІРКУН, О., ЧИМИРИС, М., МАМЧУР, Б. Сучасні дослідження Межиріцької стоянки	353

ЧЕРНІВЕЦЬКА ОБЛАСТЬ

ЖЕЛАГА, Д., ЧЕРНОВОЛ, Д., ЯКУБИНА, С., ПОМІРКОВАНІЙ, В. Розвідки на Сокирянщині ...	358
ПЕТРАУСКАС, О., АВРАМЕНКО, М. Дослідження могильника черняхівської культури Комарів 1 ...	358
ПЕТРАУСКАС, О., ШИШКІН, Р., МИЛЯН, Т., КАРЛСЕН, Х.-Й. Дослідження будівлі з кам'яним фундаментом у Комарові	359

ЧЕРНІГІВСЬКА ОБЛАСТЬ

ВЕРЕМЕЙЧИК, О., БОНДАР, О. Роботи Любецької експедиції 2018–2019 рр.	361
КАЗАКОВ, А., НОВИК, Т., СОЛОБАЙ, П. Дослідження в Чернігові	363
КЕДУН, І., ПАРХОМЕНКО, О. Дослідження в м. Ніжин	364
МОЦЯ, О., РИЖИЙ, В., БУЛАХ, О. Науково-рятивні дослідження в Чернігові	365
НОГІН, Є. Розкопки неолітичного поселення Серикові Сосни	366
СКОРОХОД, В., БЛАЖЧЕК, Д., ЖИГОЛА, В., ПОТАПЕНКО, А. Роботи Шестовицької експедиції ..	367

СКОРОХОД, В., МОЦЯ, О., СИТА, Л., КАПУСТІН, К., ДЖАМАН, К. Дослідження на посаді та подолі Виповзова	368
СКОРОХОД, В., СОРОКІН, С., СИТИЙ, Ю. Роботи у літописному Сновську	370
ЧЕРНЕНКО, О., КЕДУН, І., ЛУЦЕНКО, Р. Дослідження на Новгород-Сіверщині	371
ЧЕРНЕНКО, О., КРАВЧЕНКО, Р., ЛУЦЕНКО, Р. Дослідження городища в Мезинському національному природному парку	373
ЧЕРНЕНКО, О., ЛУЦЕНКО, Р. Дослідження на території фортеці та Окольного граду в Чернігові	375
ЧЕРНЕНКО, О., ЛУЦЕНКО, Р. Розкопки городища поблизу с. Малий Листвен	377
ЧЕРНЕНКО, О., ЛУЦЕНКО, Р., НОВИК, Т. Архітектурно-археологічні дослідження Іллінської церкви у Коропі	379

**МЕТОДИ ПРИРОДНИЧИХ НАУК
В АРХЕОЛОГІЇ**

БОНЧКОВСЬКИЙ, О. Палеопедологічні та геоморфологічні дослідження на археологічній пам'ятці Острів Дубовець (Дубно)	383
КУШНІР, А. Палеогрунтознавчі дослідження у 2018–2019 рр.	386
КОРОХІНА, А. Петрографічні дослідження археологічної кераміки у 2019 р.	387
ТКАЧУК, Л. Визначення тканини з Тарасівки 1 ..	389
СЕРГЄЄВА, М. Дослідження археологічної деревини 2018–2019 рр.	389
ГОРБАНЕНКО, С. Палеоеотнеботанічні визначення 2018–2019 рр.	392
КОВАЛЬЧУК, О. Іхтіологічні визначення матеріалів з Вишгорода	400
КУЦОКОНЬ, Ю. Археοіхтіологічні визначення 2019 р.	401
ПОТЄХІНА, І., ДОЛЖЕНКО, Ю. Кістяки дітей з енеолітичних поховань біля с. Республіканець ..	403
ПОТЄХІНА, І. Краніологічний аналіз енеолітичного черепа із синкретичного поховання у Нижній Наддніпрянщині	404
КОЗАК, О. Антропологічні й палеопатологічні дослідження та експертизи поховань з розвідок і розкопок 2015–2019 рр.	408
КОЗАК, О. Дослідження антропологічного матеріалу з курганів біля с. Каїри (Херсонська обл.)	412
КОТОВА, Н., КОЗАК, О. Антропологічна експертиза поховань з некрополя «Орієнт» та ділянки Передмістя 2 Ольвії	414
КОЗАК, О., КОТОВА, Н. Дослідження поховань XVII–XVIII ст. з некрополя Кирилівської церкви	415

ЕКСПЕРИМЕНТ В АРХЕОЛОГІЇ

ГАЙДУК, С., ПЕТРАУСКАС, А., СМАГІН, І. Експериментальні дослідження стародавніх водних транспортних засобів і водних шляхів	416
---	-----

І. Сніжко, Л. Бабенко

ДОСЛІДЖЕННЯ ПІЗНЬОПАЛЕОЛІТИЧНОЇ СТОЯНКИ БІЛЯ с. КАМ'ЯНКА

Експедиція Харківського історичного музею ім. М. Ф. Сумцова продовжила роботи на пізньопалеолітичній стоянці, що розташована біля с. Кам'янка Ізюмського р-ну Харківської обл. Пам'ятка відкрита в 2004 р., дослідження ведуться методом розкриття широкої площі з послідовною прирізкою сусідніх ділянок. На початок цьогоорічного сезону загальна відкрита розкопами площа становила 206 м². Під час робіт використовується методика дослідження культурного шару умовними горизонтами потужністю близько 5 см. Для просторової фіксації знахідок у 2005 р. встановлено позначку умовного «0», яка одночасно є репером для горизонтальних і вертикальних промірів.

Культурний шар пам'ятки залягає на стику давньоголоценового ґрунту і причорноморського лесу, не забарвлений, має значні постгенетичні пошкодження. Він вміщує крем'яні артефакти, дрібні шматочки червоної і жовтої вохри, зрідка трапляються незначні фрагменти кісток і вугілля. Мешканці поселення використовували місцевий високоякісний крейдяний кремій чорного і темно-сірого кольорів. Поверхню знахідок вкриває шар патини від густої молочно-білої до легкої блакитно-димчастої.

Метою робіт 2019 р. було продовження вивчення дослідженої в попередні роки ділянки на захід і північ – кв. 8, 9/М–Р, відповідно до прийнятої на пам'ятці сітки (рис. 1). Друга ділянка (кв. 29–31/3–І) розташована навколо шурфу 17, де минулого року було зроблено цікаві знахідки і зафіксована наявність культурного шару.

На ділянці кв. 8, 9/М–Р знахідки концентрувалися на глибині 0,6–0,8 м у бурому лесоподібному суглинку. На площі розкопу вони не утворювали помітних скупчень. Колекція нараховує 199 екземплярів і демонструє всі стадії обробки кременю. Первинне розколювання представлене чотирима нуклевидними уламками, трьома пренуклеусами, двома торцевими нуклеусами зі сколюванням в одній площині, а також первинними (8 екз.) та напівпервинними відщепами (8 екз.) та сколами формування і підправки нуклеусів (27 екз.). Метою розколювання були відщепи і пластинки (20 і 15 екз. відповідно), мікропластинки представлені п'ятьма фрагментами. До групи знарядь входять серединний різець і невизначений уламок з ретушованою ділянкою. Вторинну обробку засвідчують різце-

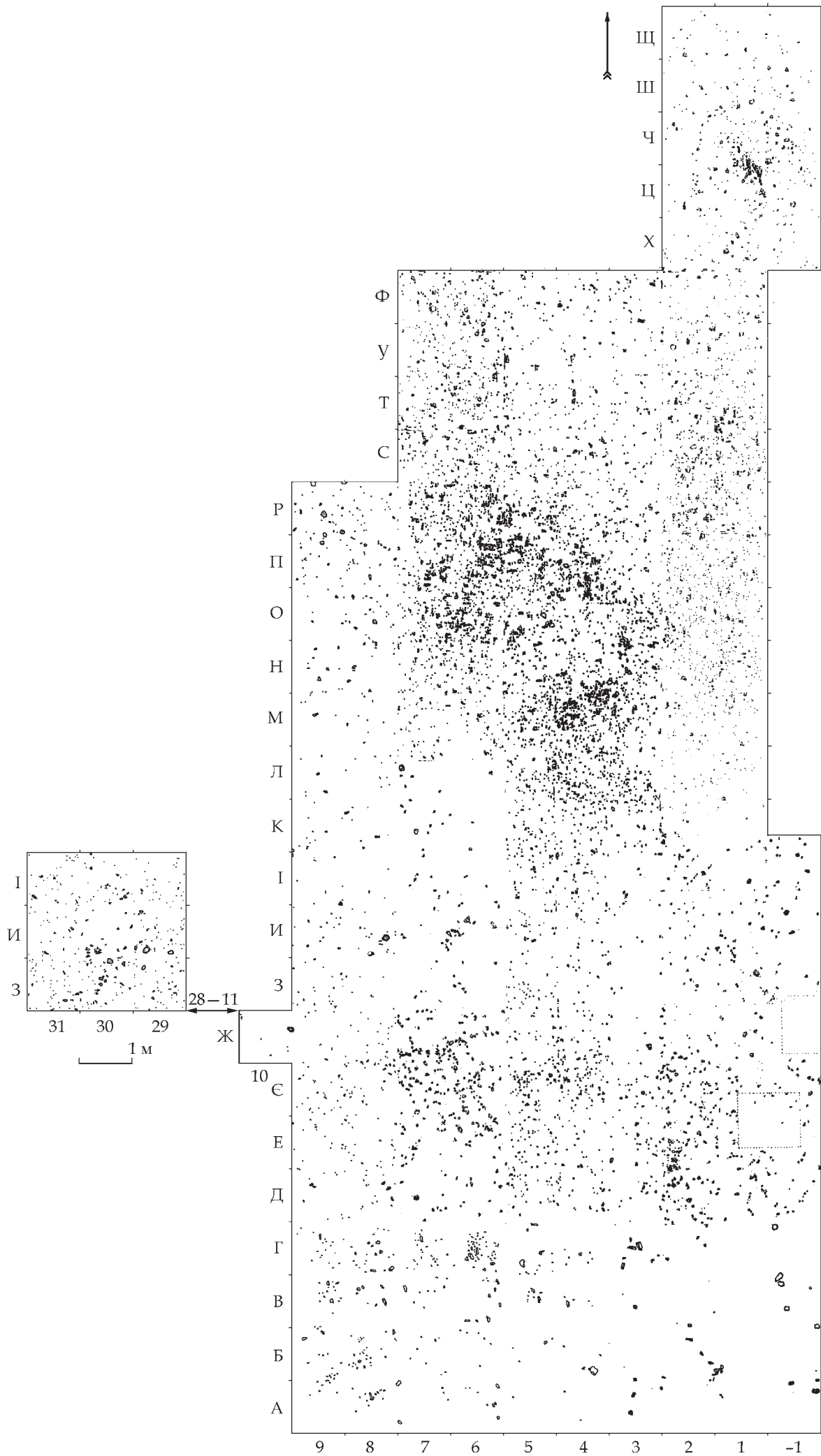
вий відщепок і наявність 82 лусочок. Також знайдені 30 уламків різних розмірів.

Друга досліджена цього року ділянка площею 9 м² розташована в 20 м на захід (рис. 1) і знаходиться навколо шурфу 17 2018 р. Квадрати нового розкопу одержали номери 29–31/3–І. Горизонт залягання знахідок тут відповідає стратиграфічній ситуації, що спостерігалась у попередні роки на дослідженій ділянці. Поодинокі знахідки з'являються майже від поверхні, концентруються в коричневому і жовтувато-палевому суглинку, незначна кількість – у типовому лесі. Крем'яна сировина тут має ті ж характеристики.

Колекція, яку логічно об'єднати з матеріалами шурфу 17, налічує 286 предметів. Первинне розколювання представлене чотирима нуклевидними уламками, двома пренуклеусами, двома торцевими нуклеусами, сколами формування і підправки нуклеусів (52 екз.), первинними і напівпервинними відщепами (7 екз.). Відщепи і пластинки, цілі та у фрагментах, налічують відповідно 16 і 26 екз., мікропластинок – 10 екз., переважно фрагментованих. Також зафіксовані різцевий відщепок, лусочки (77 екз.), уламки (71 екз.) і знаряддя з вторинною обробкою (9 екз.). Останню групу складають сім різців, скребок кінцевий на двоскатній пластині і мікропластинка з ретушованою ділянкою. На площі кв. 29–31/3–І знахідки не утворюють чітко визначених скупчень, хоча впадає в очі їх більша концентрація в кв. 30/3–І, 29/І (рис. 1).

Склад колекції, що походить з цієї ділянки, доволі незвичний: вперше за всі роки дослідження на обмеженій площі зафіксована така кількість різців – 7 екз., фактично на трьох квадратних метрах (рис. 1). Загальна кількість знарядь, що походить зі стоянки, становить трохи більше 1 %, що типово для пам'яток, розташованих поблизу виходів крем'яної сировини, де первинна обробка відбувалась безпосередньо на території поселення. Що ж стосується різців з кв. –1–10/А–Щ і підйомного матеріалу, зібраного за всі роки навколо розкопу, то їх всього 20 екз.

Різці з кв. 29–31/3–І представлені переважно двограними серединними типами, є двограний кутовий і подвійний (рис. 2). В якості заготовок було використано відщепи і масивний напівпервинний скол формування / підправки нуклеусу. З кв. 31/3 походить двограний кутовий різець (рис. 2: 2), знайде-

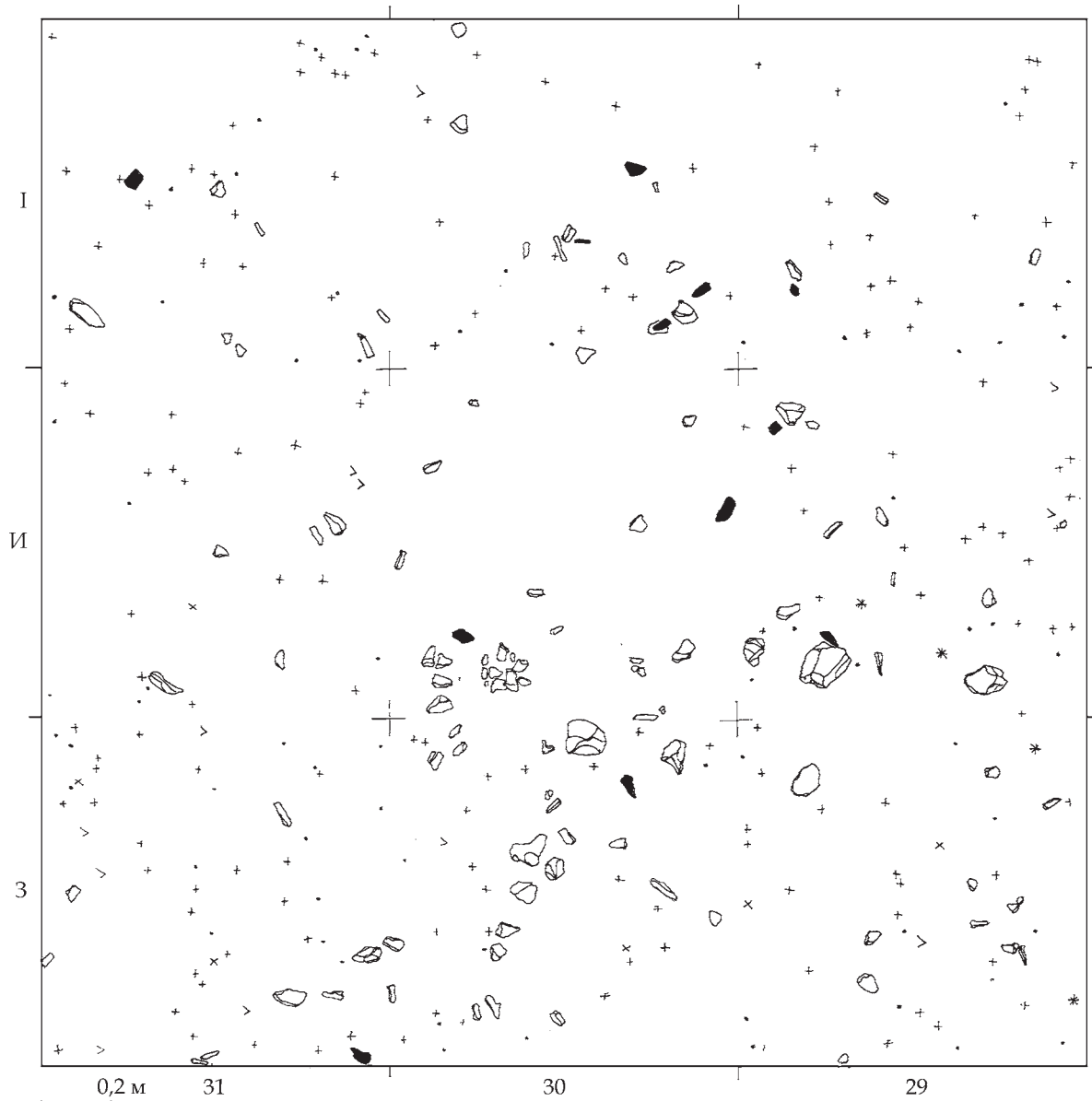

Рис. 1. Кам'янка 2019, розташування досліджених ділянок

ний майже на східному його кордоні. В північній частині кв. 30 З знайдено серединний різець (рис. 2: 4), а також різцевий відщепок. З кв. 30/І походять два двогранних серединних різця (рис. 2: 6, 7), з кв. 29/ІІ — двогранний серединний різець (рис. 2: 1). Ще два — двогранний серединний і подвійний — знаходились майже поруч в кв. 30/І (рис. 2: 3, 5). Відстань між всіма різцями не перевищує кілька десятків сантиметрів. Така концентрація знарядь одного типу може бути свідченням їх виготовлення або використання на цій ділянці.

Ділянка кв. 29–31/3–І має ще одну особливість — тут знайдено велику кількість фрагментів скам'янілого дерева. Під час досліджень у попередні роки іноді траплялись знахідки дрібних шматочків, але на цих 9 м² їх нараховується до сотні. Розмір коливається від 3–5 до 10 см завдовжки і 2–5 см завшир-

шки, є дрібніші фрагменти. Колір від темно-сірувато-коричневого до жовтувато-сірого, з добре помітною шаруватістю. Деякі фрагменти справляють враження оброблених — з рівними або заокругленими краями.

На місці, де розташована стоянка, на поверхні зустрічаються уламки скам'янілого дерева, є навіть великий фрагмент стовбура. В околицях Кам'янки та Ізюму наявність скам'янілої деревини була відзначена і досліджена ще в 1880-і рр.: М. Є. Крендовський зарахував знайдені тут зразки до араукарієвих. Відомо геологічна пам'ятка «Дружківські скам'янілі дерева» знаходиться біля селища Олексієво-Дружківка в 60 км від Кам'янки, скам'яніла деревина знайдена також біля селища Петрівське Балаклійського р-ну і поблизу Святогірська. Отже, відомо, що в цьому районі є місцезнаходження скам'янілого дерева. Дивує не сам факт при-

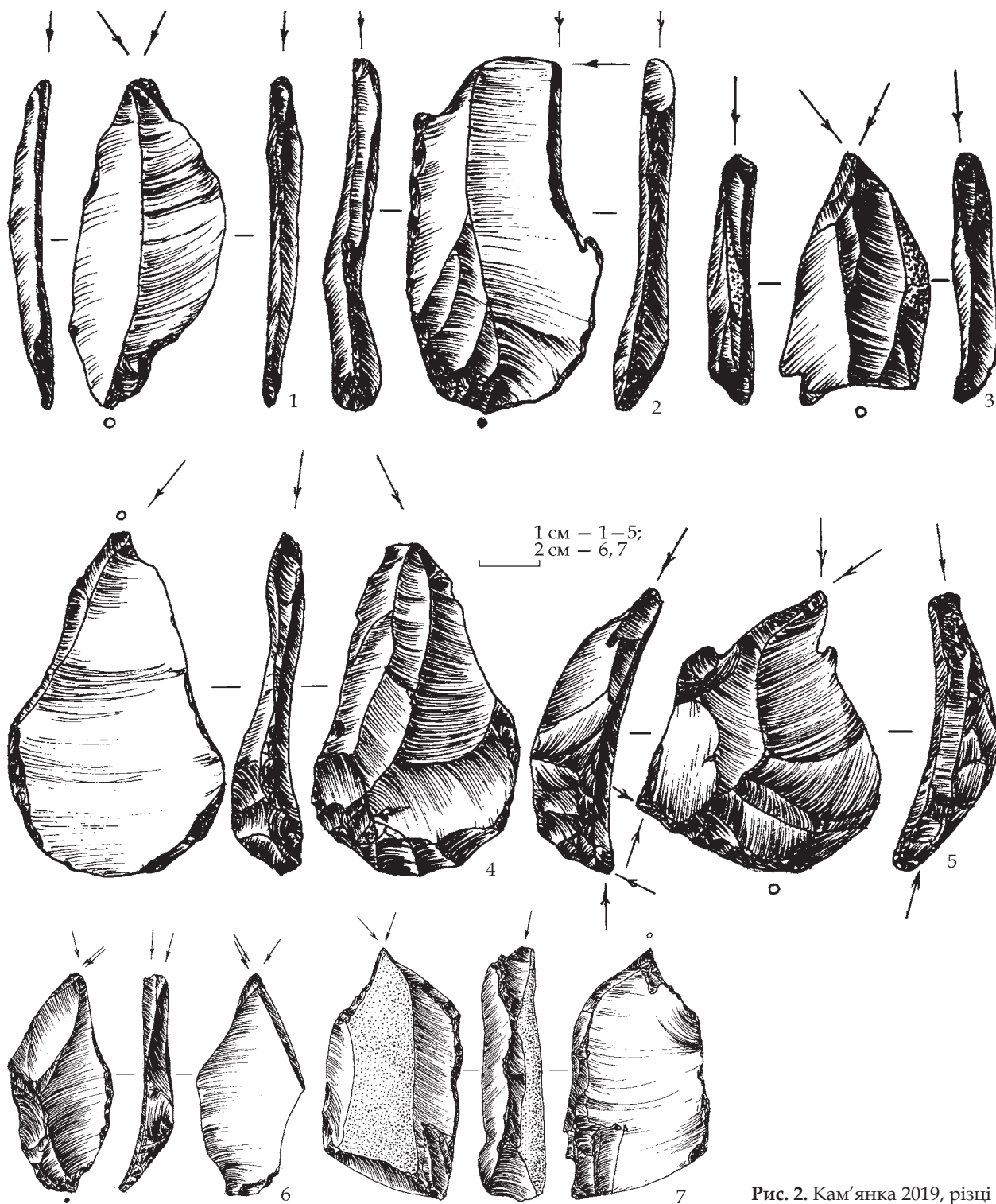

Рис. 2. Кам'янка 2019, різці

сутності його фрагментів в культурному шарі, а концентрація на обмеженій ділянці.

Навколо розкопу зібрано підйомний матеріал, який за характером сировини, технікою обробки і формами знарядь відповідає знахідкам з культурного шару і розглядається з ними в межах однієї колекції. З 85 предметів — три пренуклеуси, нуклеус двохплощадковий торцевий, 27 сколів формування / підправки нуклеусів і первинних відщепів, 29 відщепів, 21 пластинка і одна мікропластинка. Знаряддя

з вторинною обробкою представляють різець серединний на масивному сколі формування нуклеуса, скребок кінцевий на трискатній пластині і мікропластинка з притушеним краєм.

У результаті досліджень пізньопалеолітичної стоянки біля с. Кам'янка в 2019 р. з розкопаної площі 19 м² і зібраного навколо підйомного матеріалу сформовано колекцію з 523 артефактів, яка була передана до фондів Харківського історичного музею ім. М. Ф. Сумцова. Вивчення пам'ятки планується продовжити.